

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-172/21 – 1

Predmet C-172/21

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

19. ožujka 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Landgericht Köln (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

15. ožujka 2021.

Tužiteljica i žaliteljica:

EF

Tuženik i druga stranka u žalbenom postupku:

Deutsche Lufthansa AG

[omissis]

Landgericht Köln (Zemaljski sud u Kölnu, Njemačka)

Rješenje

U sporu

osobe EF, [omissis] Berlin,

tužiteljice i žaliteljice,

[omissis]

protiv

Deutsche Lufthansa AG, [omissis] Köln,

tuženika i druge stranke u žalbenom postupku,

[omissis]

Postupak se prekida.

U skladu s člankom 267. UFEU-a, Sudu Europske unije upućuju se sljedeća pitanja o tumačenju prava Unije:

1. Je li u slučaju povoljnije tarife za poslovne korisnike u odnosu na redovnu tarifu (u ovom predmetu 152,00 eura umjesto 169,00 eura), koja se temelji na okvirnom ugovoru između zračnog prijevoznika i [orig. str. 2.] drugog poduzeća i po kojoj rezervacije mogu izvršiti samo zaposlenici dotičnog poduzeća u svrhu poslovnih putovanja, riječ o umanjenoj tarifi u smislu članka 3. stavka 3. prve rečenice Uredbe (EZ) br. 261/2004 koja nije izravno ili neizravno dostupna javnosti?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje: nije li u slučaju takve tarife namijenjene poslovnim korisnicima isto tako riječ o programu „frequent flyer” ili nekom drugom komercijalnom programu zračnog prijevoznika ili tour operatora u smislu članka 3. stavka 3. druge rečenice Uredbe (EZ) br. 261/2004?

O b r a z l o ž e n j e:

I.

1.

Tužiteljica od tuženika, zračnog prijevoznika, zahtijeva odštetu u iznosu od 250,00 eura u skladu s Uredbom (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (u daljnjem tekstu: Uredba (EZ) br. 261/2004).

Taj se zahtjev temelji na sljedećem činjeničnom stanju:

Tužiteljica je imala potvrđenu rezervaciju za let LH 191 iz Berlin-Tegela za Frankfurt s povezanim letom EN.8858 iz Frankfurta za Firencu 15. lipnja 2019. koji je trebao izvesti tuženik. Polazak priključnog leta LH 191 bio je predviđen za 14:45 sati, a dolazak u 15:55 sati. Polazak povezanog leta EN 8858 bio je predviđen za 16:50 sati, a dolazak u 18:20 sati. Međutim, priključni let je kasnio i stigao u odredište tek u 16:53 sati. Zbog toga je tužiteljica propustila povezani let. Ponuđenim zamjenskim letom tužiteljica je stigla u svoje odredište u 23:43 sati.

Udaljenost između Berlin-Tegela i Firence iznosi manje od 1 500 km.

Letove je rezervirao tužiteljičin poslodavac, društvo Borderstep Institut GmbH na temelju tarife koja je za tog poslovnog korisnika bila ugovorena između tuženika i

tog društva. Na toj je osnovi cijena leta u odnosu na redovnu tarifu bila umanjena sa 169,00 eura na 152,00 eura. Po takvoj umanjenoj tarifi letove su mogli rezervirati samo zaposlenici društva Borderstep Institut GmbH u svrhu poslovnih putovanja. **[orig. str. 3.]**

Tužiteljica se najprije obratila društvu EUClaim Deutschland GmbH koje je od tuženika u ime tužiteljice dopisom od 8. kolovoza 2019. zahtijevalo plaćanje odštete u iznosu od 250,00 eura. Dopisom od 9. rujna 2019. tužiteljica je od tuženika putem svojih opunomoćenika ponovno zahtijevala plaćanje. Tuženik ta plaćanja nije izvršio.

2.

Amtsgericht (Općinski sud) je odbio tužbu. Taj je sud zastupao stajalište da predmetni slučaj u skladu s člankom 3. stavkom 3. prvom rečenicom Uredbe (EZ) br. 261/2004 nije obuhvaćen područjem primjene Uredbe. U slučaju tarife koja je bila rezervirana riječ je o umanjenoj tarifi koja nije dostupna izravno ili neizravno javnosti. Tarifa je dostupna javnosti ako u načelu svatko može izvršiti rezervaciju. To vrijedi i ako osoba koja izvršava rezervaciju mora imati određena svojstva da bi koristila pojedinu tarifu, kao što je primjerice slučaj s tarifama namijenjenim starijima ili djeci. Međutim, uvjet za korištenje tarife namijenjene poslovnim korisnicima nije postojanje osobnog svojstva, nego ugovor poslodavca s određenim zračnim prijevoznikom s individualnim uvjetima korištenja poput ostvarenja minimalnog prometa i posebnih tarifnih obilježja. Na taj je način krug onih koji se mogu koristiti tom tarifom tako konkretno određen da tarifa više nije izravno ili neizravno svakome dostupna.

3.

Protiv presude općinskog suda tužiteljica je podnijela žalbu u kojoj i dalje ostaje pri svojim zahtjevima.

Tužiteljica zastupa stajalište da tarife namijenjene poslovnim korisnicima nisu obuhvaćene člankom 3. stavkom 3. prvom rečenicom Uredbe (EZ) br. 261/2004 i da je time predmetni slučaj obuhvaćen područjem primjene te uredbe. Ta odredba obuhvaća samo posebne tarife za (aktivne ili bivše) zaposlenike zračnih prijevoznika ili tour operatora (takozvani „Industry Discounts” ili „Agent Discounts”). U takvim slučajevima interes stvarnog zračnog prijevoznika u pogledu prijevoza nije čisto ekonomski, zbog čega zakonodavac takve slučajeve nije ni želio obuhvatiti tom uredbom. Međutim, umanjena tarifa za poslovne korisnike odobrava se velikom poduzeću da bi to poduzeće kod zračnog prijevoznika rezerviralo što je moguće više letova. Zakonodavac nije želio od ostvarivanja prava na odštetu isključiti putnike koji su u slučaju takve tarife platili gotovo punu cijenu te ni na koji drugi način nisu blisko povezani sa stvarnim zračnim prijevoznikom. To bi proturječilo temeljnoj ideji te uredbe koja ide u prilog potrošačima. Rezervirana tarifa isto je tako prema mišljenju tužiteljice i

javna. Javnošću se u tom smislu smatra **[orig. str. 4.]** skup osoba koje se nalaze izvan poduzeća zračnog prijevoznika.

Osim toga, kako tužiteljica navodi, odlučujuća je i iznimka od iznimke iz članka 3. stavka 3. druge rečenice Uredbe (EZ) br. 261/2004 jer se tarife namijenjene poslovnim korisnicima trebaju smatrati programom „frequent flyer”. Takvim okvirnim ugovorima poduzeće se kao kupac barem faktički za vrijeme trajanja ugovora veže za zračnog prijevoznika.

Tuženik zahtijeva da se žalba odbije.

II.

Odluka o žalbi zahtijeva donošenje prethodne odluka Suda Europske unije u obliku odgovora na prethodna pitanja.

1.

Pitanje je relevantno za donošenje odluke. Ako bi tarifa za poslovne korisnike bila obuhvaćena člankom 3. stavkom 3. prvom rečenicom Uredbe (EZ) br. 261/2004 te se na nju ne bi primjenjivala iznimka od iznimke iz članka 3. stavka 3. druge rečenice Uredbe (EZ) br. 261/2004, žalba se ne bi mogla prihvatiti. S druge strane, ako tomu nije tako, žalbu bi trebalo prihvatiti jer bi tužiteljica tada imala pravo na istaknuti zahtjev za odštetu. Tužiteljica je na svoje konačno odredište stigla sa zakašnjenjem od 5 sati i 23 minute. Tuženik nije tvrdio da postoje izvanredne okolnosti u smislu članka 5. stavka 3. Uredbe (EZ) br. 261/2004.

2.

Je li neka tarifa za poslovne korisnike, poput sporne tarife u ovom predmetu, umanjena tarifa u smislu članka 3. stavka 3. prve rečenice Uredbe (EZ) br. 261/2004 koja nije izravno ili neizravno dostupna javnosti i nije li u slučaju takve tarife isto tako riječ o programu „frequent flyer” ili drugom komercijalnom programu zračnog prijevoznika ili tour operatora u smislu članak 3. stavka 3. druge rečenice Uredbe (EZ) br. 261/2004, pitanje je tumačenja članka 3. stavka 3. Uredbe (EZ) br. 261/2004 koje je u dvojbenim slučajevima pridržano Sudu Europske unije.

3.

Prema stajalištu koje je sudsko vijeće do sada zastupalo, u slučaju umanjene tarife za poslovne korisnike koja se temelji na okvirnom ugovoru između zračnog prijevoznika i drugog poduzeća te po kojoj tarifi rezervacije mogu izvršavati samo zaposlenici tog poduzeća samo u svrhu poslovnih putovanja, riječ je o umanjenoj tarifi koja nije izravno ili neizravno **[orig. str. 5.]** dostupna javnosti u smislu članka 3. stavka 3. prve rečenice Uredbe (EZ) br. 261/2004 (LG Köln (Zemaljski sud u Kölnu), presuda od 17. ožujka 2020., 11. str. 33/19, juris; LG Köln

4

(Zemaljski sud u Kölnu), presuda od 17. studenoga 2020., 11. str. 373/19, potonja neobjavljena).

a)

U sudskoj praksi i u literaturi krajnje je kontroverzno pitanje jesu li tarife za poslovne korisnike koje vrijede samo za poduzeća po sklapanju ugovora sa zračnim prijevoznikom tarifa koja nije izravno ili neizravno dostupna javnosti.

U literaturi se u skladu s pravnim shvaćanjem tužiteljice pretežno zastupa stajalište da su člankom 3. stavkom 3. prvom ili drugom rečenicom Uredbe obuhvaćeni samo funkcionalni popusti koji nisu na slobodnom tržištu te se posebno odobravaju zaposlenicima zračnih prijevoznika ili tour operaterima, odnosno agencijama koji s tim zračnim prijevoznicima surađuju poput „Industry Discount” (ID), Agent Discount (AD) i tarife Personal Education Program (PEP) [omissis]. Javnošću se može smatrati samo skup osoba izvan poduzeća zračnog prijevoznika, ali ne i zaposlenici zračnog prijevoznika ili turističkih poduzeća koji s tim zračnim prijevoznikom surađuju [omissis], pri čemu je dostatno da je tarifa dostupna i samo dijelu javnosti koju karakteriziraju osobna svojstva kupaca – djeca, učenici, studenti, stariji [omissis]. I tarife za poslovne korisnike bile bi dostupne tako definiranom dijelu javnosti barem neizravno [omissis]. To u svakom slučaju proizlazi iz smisla i svrhe odredbe koji su razvidni iz iznimke od iznimke iz članka 3. stavka 3. druge rečenice Uredbe [omissis]. **[orig. str. 6.]**

Koliko je to razvidno i objavljeno, sudska praksa nije ustaljena i u njoj se nalaze podijeljena mišljenja. Primjerice, prema shvaćanju AG Hamburga (Općinski sud u Hamburgu) primjena Uredbe u slučaju umanjene tarife za poslovne korisnike nije isključena (AG Hamburg, sastavljeno 1. studenoga 2019., 23a C 83/19), dok pojedini odjeli AG Kölna (Općinski sud u Kölnu) (AG Köln, presuda od 4. studenoga 2016., 136 C 155/15), AG Bremena (Općinski sud u Bremenu) (AG Bremen, presuda od 16. siječnja 2020., 16 C 313/19) i AG Frankfurt am Main (Općinski sud u Frankfurtu na Majni) (AG Frankfurt am Main, presuda od 4. travnja 2019. – 32 C 1964/18) drže da Uredba nije primjenjiva kada je riječ o umanjnim tarifama za poslovne korisnike. LG Frankfurt am Main (Zemaljski sud u Frankfurtu na Majni) čak je odlučio da se popust koji je odobren jednoj cijeloj profesionalnoj skupini, novinarima, ne može smatrati tarifom koja je izravno ili neizravno dostupna javnosti (LG Frankfurt, presuda od 6. lipnja 2014. – 24 S207/134s citirana prema *Schmid*, NJW 2015., 513, bilješka 5.).

b)

Prema mišljenju sudskog vijeća, tarifa namijenjena poslovnim korisnicima poput sporne u ovom predmetu ne smatra se „dostupnom javnosti”. Za razliku od shvaćanja u literaturi, sudsko vijeće pogotovo ne uočava nikakve naznake koje bi upućivale na to da bi se članak 3. stavak 3. prva ili druga rečenica Uredbe (EZ) br. 261/2004 primjenjivao samo na funkcionalne popuste za zaposlenike zračnih prijevoznika i turističkih agencija. Istina, funkcionalni popusti se navode i u

Komisijinim smjernicama za tumačenje predmetne uredbe. U tim se smjernicama u pogledu članka 3. stavka 3. prve rečenice navodi: „*Tom su odredbom obuhvaćene posebne tarife koje zračni prijevoznici odobravaju svojem osoblju*”. Međutim, neovisno o tome što te smjernice nisu obvezujuće prirode, iz navedenog se ne može razabrati da su odredbom obuhvaćene isključivo takve tarife. Tomu se protivi već iznimka od iznimke iz članka 3. stavka 3. druge rečenice Uredbe (EZ) br. 261/2004 prema kojoj odredbom iz prve rečenice nisu obuhvaćeni programi „frequent flyer”. Ako bi se prvom rečenicom *a priori* obuhvaćale samo tarife za vlastite ili pridružene zaposlenike, ta bi iznimka od iznimke bila potpuno nepotrebna, jer u slučaju takvih tarifa ionako nije riječ o programima „frequent flyer”. Stoga, ako je zakonodavac imao za cilj takvo razumijevanje odredbe, on je mogao u cijelosti izostaviti drugu rečenicu, a da je ne mora nadomjestiti. Međutim, sudsko vijeće smatra da se iz činjenice da on to nije učinio nužno proizlazi da prva rečenica ne obuhvaća samo funkcionalne popuste za vlastite zaposlenike i zaposlenike turističkih agencija. U literaturi djelomice zastupano suprotno stajalište isto tako ne objašnjava kako bi se takvo razumijevanje uskladilo s drugom rečenicom. Samo se u jednom upućivanju u tom pogledu navodi da je u slučaju druge rečenice riječ samo o deklaratornom pravilu jer prva rečenica ionako ne obuhvaća programe „frequent flyer”, riječ je samo o „servisnoj odredbi” zakonodavstva EU-a [omissis] **[orig. str. 7.]** [omissis]. Sudsko se vijeće s ovime ne može složiti. Prema mišljenju tog vijeća, ovdje je riječ o *circulus vitiosus*.

Suprotno tomu čini se, bez potrebe da sudsko vijeće o tome mora odlučivati, kako nije nužno da tarifa mora neograničeno biti dostupna cjelokupnoj javnosti. U tom bi smislu za ispunjavanje svojstva javnosti svakako bilo dostatno i to da je tarifa dostupna samo određenom dijelu javnosti definirane prema objektivnim osobnim svojstvima kao što je to primjerice u slučaju tarifa za djecu i starije osobe (tako primjerice i AG Bremen (Općinski sud u Bremenu), presuda od 16. siječnja 2020., 16 C 313/19). No, tada se postavlja pitanje kakvi moraju biti kriteriji za određivanje skupine da bi u slučaju neke tarife još uvijek mogla biti riječ o tarifi dostupnoj dijelu javnosti u smislu odredbe. Prema mišljenju sudskog vijeća, može se pretpostaviti da je riječ o takvom dijelu javnosti samo ako je skupina određena na temelju objektivnih osobnih svojstava koji čine bitan element članova, poput primjerice starosne dobi ili eventualno i svojstva učenika ili studenta. Međutim, u slučaju tarife namijenjene poslovnim korisnicima pripadnost skupini ne proizlazi iz osobnog svojstva putnika, nego se temelji na ugovornom odnosu putnikova poslodavca sa zračnim prijevoznikom. Tako za korištenje umanjene tarife nije dostatno da je putnik samo zaposlenik poduzeća određene veličine. Potrebno je, naime, da je to poduzeće prethodno sklopilo odgovarajući okvirni ugovor. Odobranje tarife povezano je dakle s kriterijem *inter partes* koji su strane okvirnog ugovora odredile (AG Bremen (Općinski sud u Bremenu), presuda od 16. siječnja 2020., 16 C 313/19).

Čak i ako bi se pretpostavilo da se pripadnost skupini u smislu članka 3. stavka 3. prve rečenice Uredbe (EZ) br. 261/2004 može temeljiti na tome da je kupac zaposlenik poduzeća koje je sklopilo ugovor sa zračnim prijevoznikom, u slučaju

sporne tarife u ovom predmetu svakako bi nedostajao slobodan pristup tarifi tog „dijela javnosti“, pa makar i samo neizravan. Naime, ni zaposlenici poduzeća, koje je u ovom predmetu sklopilo okvirni ugovor o povoljnijoj tarifi, nemaju slobodan pristup toj tarifi. Upravo suprotno, tarifa koja je predmet spora nesporno je namjenski vezana samo za poslovna putovanja u okviru radnog odnosa, a ne za privatna putovanja zaposlenika. U svakom slučaju, zbog tako jasno definirane namjene pristup umanjenoj tarifi ne ovisi samo o osobnim svojstvima putnika te više nije riječ o javno dostupnoj tarifi (tako i AG Köln (Općinski sud u Kölnu), presuda od 4. studenoga 2016., 136 C 155/15 [*omissis*] [**orig. str. 8.**] [*omissis*]). To je i odlučujuća razlika u odnosu na druge moguće tarife koje vrijede za dio javnosti. Umanjene tarife za djecu ili starije osobe vrijede za njih neovisno o svrsi putovanja. Isto tako i u slučaju učeničkih i studentskih tarifa uvjet za pristup tim tarifama u pravilu ne bi smjela biti činjenica da je razlog leta škola ili studiranje.

4.

Prema shvaćanju sudskog vijeća, tarifa kao što je sporna u ovom predmetu nije obuhvaćena ni iznimkom od iznimke iz članka 3. stavka 3. druge rečenice Uredbe (EZ) br. 261/2004 prema kojoj se Uredba neovisno o prvoj rečenici primjenjuje na putnike kojima je karta izdana u sklopu programa „frequent flyer“ ili preko drugih komercijalnih programa zračnog prijevoznika ili tour operatora (LG Köln (Zemaljski sud u Kölnu), presuda od 17. ožujka 2020., 11 S 33/19, juris; LG Köln (Zemaljski sud u Kölnu), presuda od 17. studenoga 2020., 11 S 373/19, neobjavljena).

U sudskoj praksi i literaturi uvelike su nesporno tom odredbom svakako obuhvaćeni takozvani nagradni programi „frequent flyer“, odnosno programi prikupljanja nagradnih milja. Ipak se u međuvremenu isto tako smatra da i tarife za poslovne korisnike naposljetku služe osiguravanju vjernosti i pridobivanju kupaca te se stoga i na takve tarife primjenjuje iznimka od iznimke druge rečenice [*omissis*]. Prema shvaćanju sudskog vijeća, pojmovi osiguravanja vjernosti i pridobivanja kupaca u smislu članka 3. stavka 3. druge rečenice Uredbe ipak se ne mogu razumijevati tako ekstenzivno. Naime, svaka umanjena tarifa naposljetku služi osiguravanju vjernosti kupaca. Međutim, ako bi već puko umanjenje bilo dovoljno za primjenu iznimke od iznimke iz druge rečenice, to bi opet dovelo do rezultata koji je već prethodno opisan: naposljetku ne bi ni jedna umanjena tarifa koja se dodjeljuje osobama izvan poduzeća (potonje ni nisu kupci u pravom smislu te riječi) bila obuhvaćena člankom 3. stavkom 3. prvom ili drugom rečenicom Uredbe te bi odredba druge rečenice bila potpuno suvišna. Odredba iz prve rečenice tada bi se primjenjivala samo na funkcionalne popuste. Međutim, da je to bila namjera zakonodavca, onda bi mu bilo jednostavnije da je to izričito i napisao u prvoj rečenici te onda ispustio nepotrebnu drugu rečenicu. No, upravo to on nije učinio. Stoga ne treba ni smatrati da je zakonodavac tek složenijim zaobilaznim putem htio urediti iznimku od iznimke u drugoj rečenici, prema kojoj su samo funkcionalni popusti izuzeti od primjene Uredbe. Iz prethodno navedenih razloga sudsko vijeće smatra da druga rečenica ne obuhvaća tarife za poslovne korisnike, nego se ona primjenjuje samo na putnike koji putuju kartama koje su im

izdane u obliku nagrade u sklopu programa „frequent flyer” ili [**orig. str. 9.**] preko drugih komercijalnih programa, osobito programa prikupljanja nagradnih milja (tako i AG Köln (Općinski sud u Kölnu, presuda od 4. studenoga 2016., 136 C 155/15).

[*omissis*]

[završne formulacije, potpisi]

RADNI DOKUMENT